

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านฝายหลวง ตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อาจารย์)

กรรมการสอบ

.....

(อาจารย์)

.....

(อาจารย์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาจัดการและการประเมินโครงการ

.....

(อาจารย์)

คณะบดีสำนักเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิต อาสาพัฒนา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชน

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์

ISBN.....

บทคัดย่อ

ในการศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่ามีการกระตุ้นเศรษฐกิจ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน การได้ข้อมูลเกี่ยวกับ นโยบายกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง การดำรงอยู่ของกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง และปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว การประเมินมีจุดมุ่งหมายของการทำสารนิพนธ์เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าเมื่อมีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแล้วจะทำให้กองทุนมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขนาดไหน โดยในการศึกษาครั้งนี้จะมีขอบเขตอยู่ที่หมู่บ้านฝ่ายหลวงเท่านั้น การศึกษาจะมีวิธีดำเนินงานคือ การศึกษาการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวมาในตอนแรกและทางชุมชนสามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์ วัลลภ สุปัญญาโชติสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
 - อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตอาษา และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษา ทางด้านวิชาการ
 - พัฒนาการอำเภอสีคิ้ว และพัฒนาชุมชนอำเภอ ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
 - นายอำเภอ นายกเทศมนตรี ประธานชุมชน ประธานกองทุนชุมชน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในชุมชน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ
- ทำนนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(นางสาวสุพัฒน์ แสดขุนทด)

บัณฑิต อาสาพัฒนา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
หน้าอำนวยการ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ....	4
2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	5
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ.....	9
4. หลักการประเมินโครงการ แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model).....	11
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	13
1. แนวคิดและรูปแบบการประเมิน.....	13
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	18
3. ตัวแปรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
5. การรวบรวมข้อมูล.....	22
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	23

	หน้า
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	24
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	24
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	34
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่.....	37
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู.....	38
5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	38
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	38
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	41
1. สรุป.....	41
2. อภิปรายผล.....	41
3. ข้อเสนอแนะ.....	44
บรรณานุกรม.....	47
ภาคผนวก.....	48

สารบัญตาราง

แผนภาพที่	หน้า
1. ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน.....	30
2. จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	32
3. จำนวนและร้อยละของอาชีพการเกษตร.....	33
4. ข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็ง.....	40

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ความคิดพื้นฐานของการชำระเงินของสต็อกเฟิลบีเอ็ม.....	14
2. ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (หน่วยระบบ A)....	15
3. หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย.....	16
4. หน่วยระบบการบริหารการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้.....	17

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ ขาดเงินหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน ในการลงทุนสร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน รัฐบาลจึงมีหนทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจ โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม อย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุน ทางสังคมจะเป็นการกระจายโอกาสให้แก่ชีวิตของประชาชน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการจัดตั้งกองทุนนี้ก็เพื่อให้ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพในการก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานในการหารายได้

หมู่บ้านฝายหลวง ตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนแล้ว เพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านฝายหลวง บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในหมู่บ้านฝายหลวง และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ "สารนิพนธ์" (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้กองทุนมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฝายหลวง บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือ สวัสดิภาพของสมาชิก

1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคม
ภูมิคุ้มกัน

1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวมีอะไรบ้าง

3. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย(ใช้
ปร.7) และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดใช้ (ปร.2)

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
ครั้งนี้ได้แก่ แนวคิด และรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CISS Model)
(ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 89-91) ได้กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของ
การระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมา
วิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอใช้เป็นทางเลือกในการ
ตัดสินใจ

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการ
กำหนดชื่อของรูปแบบ การประเมิน ทำรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่มาจาก
อักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการ
ดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็น
ปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เมื่อพิจารณา
ความเหมาะสมของความพอเพียง ของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์
รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเนื้อหา
ข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนิน
การช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเมื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้น กับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

4. วิธีดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 : ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 : ศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง

ขั้นที่ 3 : ใช้ ซิฟฟ์ โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้

ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 : เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจาก บร. และบางส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 : ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 : ลงมือเขียน บทที่ 1,2,3,3,5 บรรณานุกรม และภาคผนวก จนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่าง ที่เป็นชุดภาคผนวก หมายเลข 1

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ทราบ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง

2. ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง

3. ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวงและแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

4. ได้สร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ในการจัดทำสารนิพนธ์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาการต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวล แนวความคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิค การประเมินดังกล่าวมี 4 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินโครงการ แบบซีพีพีโมเดล (CIPP MODEL)
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คู่มือการทำบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2545 : 1)

นโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ถือเป็นนโยบายสำคัญยิ่ง ในการต่อสู้กับปัญหาความยากจน ของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ รัฐบาลเห็นว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน จะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (วิชาการนิพนธ์, 2545:29)

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อม ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คู่มือการทำบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2545 : 2) มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดี แก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบที่มีเกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะมีด้วยกัน 3 ระเบียบ คือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ระเบียบนี้จะประกอบไปด้วย 2 หมวด โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก)

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึงจำนวนกรรมการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สาเหตุของการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่นอกเหนือจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ จำนวนองค์ประชุมของกรรมการ อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการและการได้ค่าเบี่ยและค่าตอบแทนของคณะกรรมการ

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกล่าวถึงหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการฯ สังกัดอยู่และอำนาจและหน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการฯ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 โดยระเบียบฉบับนี้จะเป็นการแก้ไขและเพิ่มเติมฉบับที่แล้ว โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (รายละเอียด อยู่ในภาคผนวก ข)

1. ชื่อของระเบียบที่เปลี่ยนเป็น “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544”

2. จำนวนกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการที่เปลี่ยนแปลง โดยให้เปลี่ยนจาก “คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 3 คน” เป็น “คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 4 คน”

2.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวด โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ค)

หมวด 1 ข้อความทั่วไป กล่าวถึงชื่อของระเบียบ วันประกาศบังคับใช้ของระเบียบนี้ ความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้รักษาการตามระเบียบนี้

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงปรัชญาหรือหลักการสำคัญของ กองทุน ฯ วัตถุประสงค์ของกองทุน ฯ การจำแนกทรัพย์สินที่เป็นส่วนประกอบของกองทุน ฯ การเปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร การจัดสรรเงินและระยะเวลาการโอนเงิน การบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนและการระงับการจ่ายเงินให้กับคณะกรรมการกองทุน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงจำนวนกรรมการของคณะกรรมการสนับสนุน และอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

หมวด 4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงจำนวนกรรมการของกรรมการกองทุน คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการกองทุน อำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการกองทุน สาเหตุของการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการกองทุนที่นอกเหนือจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ การเลือกประธานกรรมการกองทุนและตำแหน่งอื่น ๆ และจำนวนกรรมการที่ถือว่าครบองค์ประชุม

หมวด 5 กองทุนและสมาชิกกองทุน กล่าวถึงการจำแนกทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน และกองทุนชุมชนเมือง ประเภทคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของสมาชิกกองทุน การกำหนดระเบียบของคณะกรรมการกองทุน ประชุมใหญ่สามัญประจำปีของผู้ถือหุ้น การประชุมวิสามัญของผู้ถือหุ้น จำนวนสมาชิกที่ถือว่าครบองค์ประชุมและการออกเสียงของสมาชิก

หมวด 6 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงการกู้ยืมเงินของสมาชิก การอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการ การบันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้เงิน หลักประกันเงินกู้ของผู้กู้เงิน การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ บทลงโทษแก่ผู้กู้ไม่ยอมชำระคืนเงินต้น

พร้อมดอกเบี้ย และบทลงโทษแก่ผู้กู้ไม่ยอมชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยและบทลงโทษแก่ผู้กู้
ถ้ามีการนำเงินกู้ไปใช้ผิดประเภท

หมวด 7 การทำบัญชี และการตรวจสอบกล่าวถึงการทำบัญชีของกองทุน
คณะกรรมการกองทุน การจัดงบการเงินและการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุนและการจัดสรร
กำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ กล่าวถึงการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
การคัดเลือกกรรมการกองทุนใหม่เมื่อครบหนึ่งปี การขอดำเนินการขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุน
การเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ และการประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบ

2.4 ระเบียบข้อบังคับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฝายหลวงมีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง : ที่ตั้งกองทุน เลขที่ 128 หมู่ 13 ตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัด
นครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30140 โทร. 01-9770733

2. วัตถุประสงค์

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- (2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและ
เงินรับฝาก

(3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

(4) เพื่อพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดี มีคุณภาพ

(5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม

3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

(1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

(2) เงินกู้ยืม

(3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน

(4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

(5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก

(6) เงินค่าหุ้น

(7) เงินฝากออมทรัพย์

(8) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

(9) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติด
พันอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

(1) เป็นผู้ที่พำนักหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหก
เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

(2) เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกอง

- ทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
 - (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
 - (5) อดทน เสียสละ เห็นประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
 - (6) มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
 - (7) ประพฤติตนดี ไม่เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
 - (2) ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 4. สามารถยื่นความจำนง หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก
 - (3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก
- (1) ตาย
 - (2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
 - (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
 - (4) ที่ประชุมให้สมาชิก มีมติให้ออก ด้วยคะแนนเสียงสองในสาม ของผู้เข้าร่วมประชุม
 - (5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
 - (6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
 - (7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
 - (8) มีลักษณะและหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 4.
- (รายละเอียดอยู่ภาคผนวก ค)

3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ก. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนช่วยในกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- ข. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งมีรายละเอียดตามที่กำหนด

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านจัดทำขึ้น เพื่อให้แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป สำหรับหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. มีคณะกรรมการครบตามที่ระเบียบคณะกรรมการกองทุนกำหนด
3. มีวิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. มีสมาชิกกองทุนครบตามที่ระเบียบคณะกรรมการกองทุนกำหนด
5. มีการเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารออมสินแล้ว
6. มีอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้
7. มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
8. มีวิธีการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
9. มีวิธีป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
10. มีวิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น
11. มีแนวทางในการบริหารกองทุนและชุมชนเมืองในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการกองทุนจะต้องดำเนินการตามวิธีที่กำหนดไว้ให้ ดังต่อไปนี้

สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยมีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน โฉนดยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท เว้นแต่ผู้ขอกู้รายใดขอกู้เกิน 20,000 บาท และได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก จึงให้กู้เงินเกิน 20,000 บาท ได้ แต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท โดยผู้กู้ จะต้องเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์

เมื่อคณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืม ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน และส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบ โดยเร็ว ผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ต้องมีอย่างน้อย 2 คน

คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน ตามแต่กองทุนกำหนด

ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้ ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านเป็นหลัก

การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสม การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันทำสัญญาการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคารและนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชี

กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้อย่างหนึ่งรายใดก็ได้ เมื่อมีเหตุผลอันสมควรและด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกิน กึ่งหนึ่ง

กรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานว่าผู้กู้นำเงิน ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยและให้คณะกรรมการการประชุมนสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้นำเงินไปใช้ นอกกรอบวัตถุประสงค์ พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลา 30 วัน หลังจากวันยกเลิกสัญญา และห้าม มิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

สำหรับกรณีกองทุนหมู่บ้านนั้นก็จะมีการดำเนินการพิจารณาเงินกู้ตามวิธีของชุมชนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับชุมชนก็จะมีการจัดเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ หัวข้อซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้กู้จะต้องอาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านฝ่ายหลวง
2. ผู้กู้จะต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง อย่างน้อย 3 เดือน
3. ให้ผู้กู้เงินจากกองทุนจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวงมีอำนาจอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกิน

20,000 บาท

5. คณะกรรมการกองทุนเรียกหลักประกันเงินกู้ซึ่งจะเป็นบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป หรือทรัพย์สินก็ได้จากผู้กู้

6. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ 5% ต่อปี

7. ให้คณะกรรมการกำหนดระยะเวลาการใช้เงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืน ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี โดยจะต้องส่งเมื่อครบกำหนด 1 ปี

8. ถ้าผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทน ก็จะให้กรรมการตรวจสอบไปทำการเตือน และผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่กองทุนได้กำหนด

9. ถ้าผู้กู้ยังทำการผิดสัญญาต่อไป โดยไม่มีเหตุอันควร ทางคณะกรรมการก็จะลงโทษด้วยการตัดชื่อออกจากกองทุน และให้คืนเงินต้นทั้งหมดพร้อมดอกเบี้ย

3.4 ตรงไหนเป็นการวิเคราะห์ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและประเมินโครงการ จำนวน 74,881 คน โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรจะ มุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหาร จัดการ การเงิน การบัญชี การจัดโครงการ การวิเคราะห์ โครงการ การวิจัยและประเมิน โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึง การเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

4. หลักการประเมินโครงการ แบบชิพพีโมเดล (CIPP Model)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,s CIPP Model) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 89 - 91) ที่ได้กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

ตามแนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ตามรูปแบบการประเมินแบบชิพ (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C)

เป็นการประเมินก่อนดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่สนใจในการดำเนินโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation:I)

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความพร้อมเพียงของทรัพยากรที่จำเป็นรวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation:P)

เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อดีข้อเสียในการดำเนินการ สำหรับนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation:P)

เป็นการประเมิน เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ ทำให้ทราบว่าโครงการควรจะมีการพัฒนาในรูปแบบอย่างไร

นอกจากนี้แล้ว สิ่งที่จะต้องทำให้สอดคล้องกับการประเมินทั้ง 4 ประเภท นั้นก็คือ การตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจจะมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions)

การตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้ เพื่อนำไปใช้กำหนด ประสงค์ของโครงการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างการ (Structuring Decisions)

เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินเบื้องต้นที่ได้ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนด รูปแบบของแผนงาน รวมทั้งขั้นตอนของการดำเนินโครงการด้วย

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions)

เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไข การดำเนินให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions)

เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อผลของการตัดสินใจในการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมิน

แนวคิดและรูปแบบในการประเมินโครงการต่าง ๆ นั้นมีหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler' Rationale and model of Evaluation) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:84) ได้กล่าวว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้”

2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven' Evaluation Idologies and Model) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:85-86) ได้กล่าวว่า “การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมการตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดตัวชี้และเกณฑ์ในการประเมิน”

3. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสแตก (Stake's and Model of Evation) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:86-87) ได้กล่าวว่า “การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย แล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน”

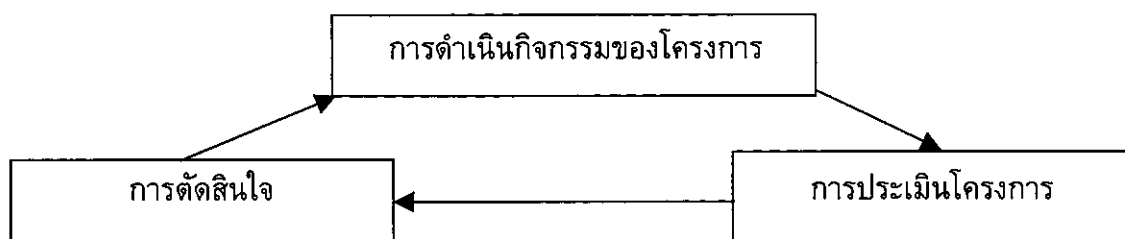
4. แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concepts of Evation) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:87-88) ได้กล่าวว่า “การประเมิน คือ กระบวนการคัดเลือกการประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการโครงการ”

5. แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus' Discrepancy Evaluation) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:88-89) ได้กล่าวว่า “การประเมินเป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน ที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติ ที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทุกขั้นตอน และจะมีการพิจารณาความแตกต่าง ระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ

6. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Concepts and Model) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา,2545:84-85) ได้กล่าวว่า “การประเมินคือการเก็บรวบรวมข้อมูล และการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา”

7. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:89-92) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำ

ข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นแนวทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊ฟเฟิลบีม

สต๊ฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหารและสต๊ฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

7.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ตามจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

7.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาตามเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร อาทิจำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการดำเนินโครงการ

7.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

7.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้แล้ว สิ่งที่ได้ตามมาจากการประเมินทั้ง 4 ประเภท นั่นก็คือ การตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decnning)

เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structurring Decisions)

เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions)

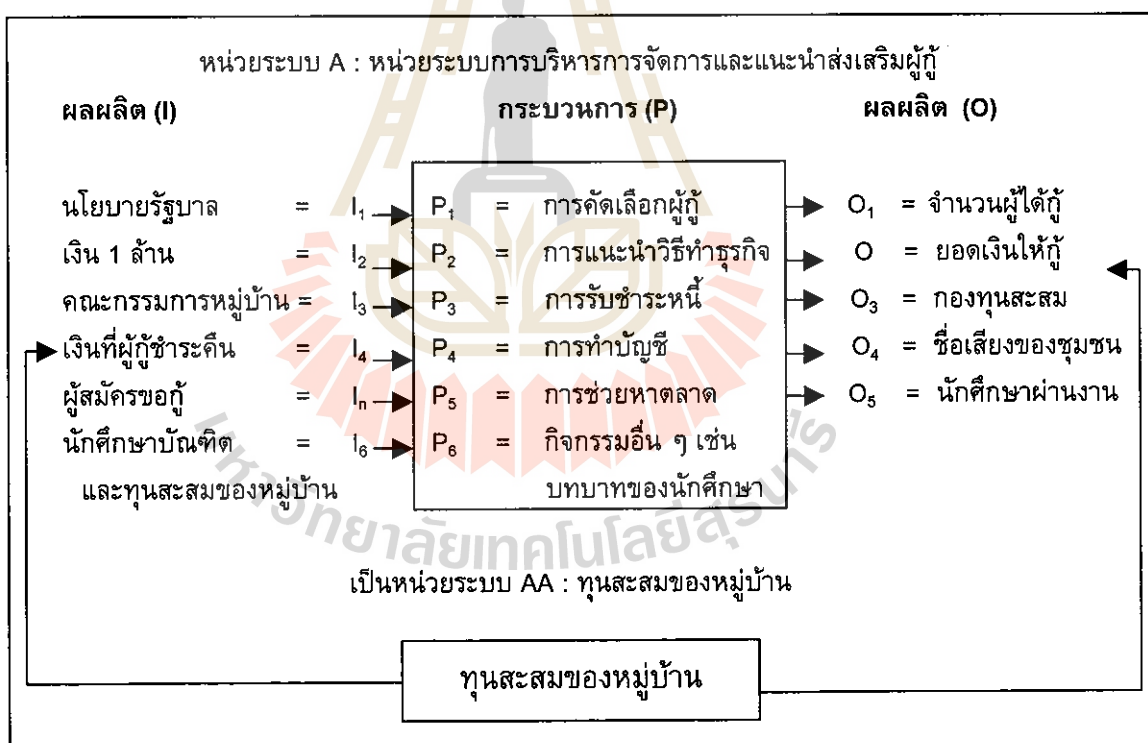
เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions)

เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่นำไปใช้ในโอกาสต่อไป

เมื่อนำทฤษฎี CIPP Model มาประยุกต์ใช้ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถนำมาเขียนเป็นผังโครงร่างได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพต่อไปนี้จะแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ "ซีพีพี โมเดล" ซึ่งมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

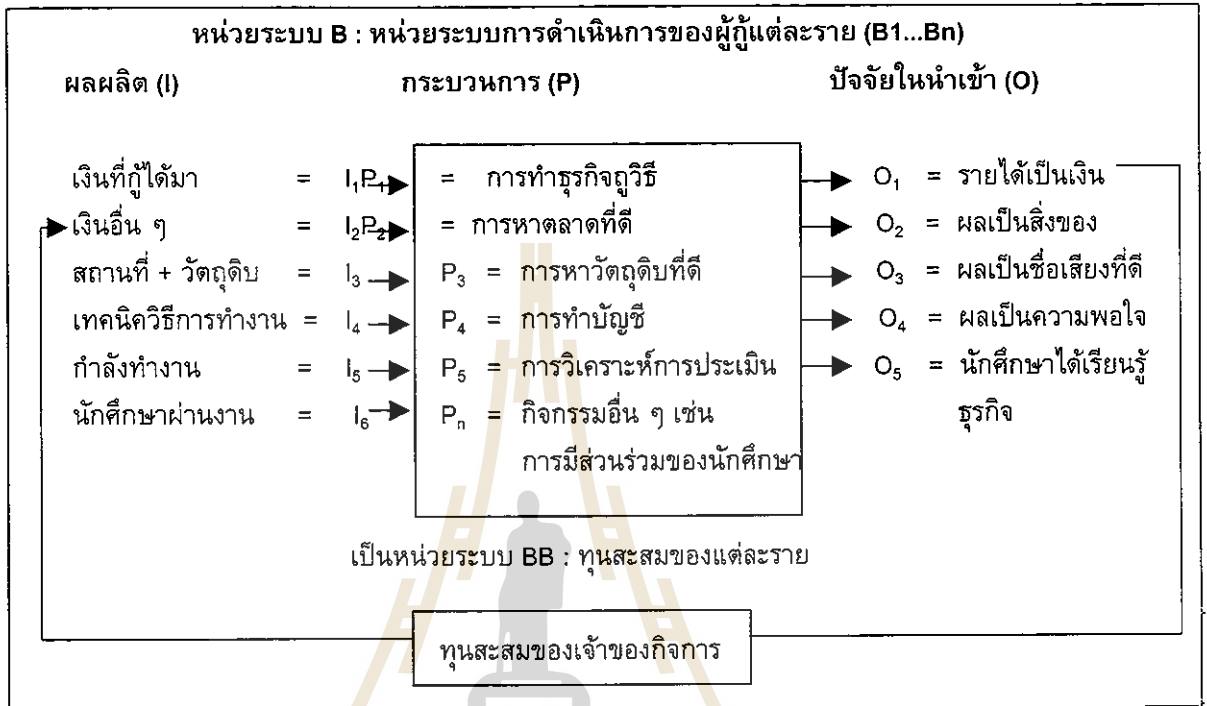
แผนภาพที่ 2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (หน่วยระบบ A) (ชุดวิชาสารนิพนธ์,2545:21)

จากแผนภาพที่ผ่านมาข้างต้นนั้น คือ หน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบฟ่วง คือหน่วยระบบ AA

สำหรับหน่วยระบบ A โดย I_n คือ ปัจจัยนำเข้า

P_n คือ กระบวนการทำงาน และ

O_n คือ ผลผลิต

แผนภาพที่ 3 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(หน่วยระบบ B)

(ชุดวิชาสารนิพนธ์,2545:21)

หน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้ แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบฟ่วง คือ หน่วยระบบ BB

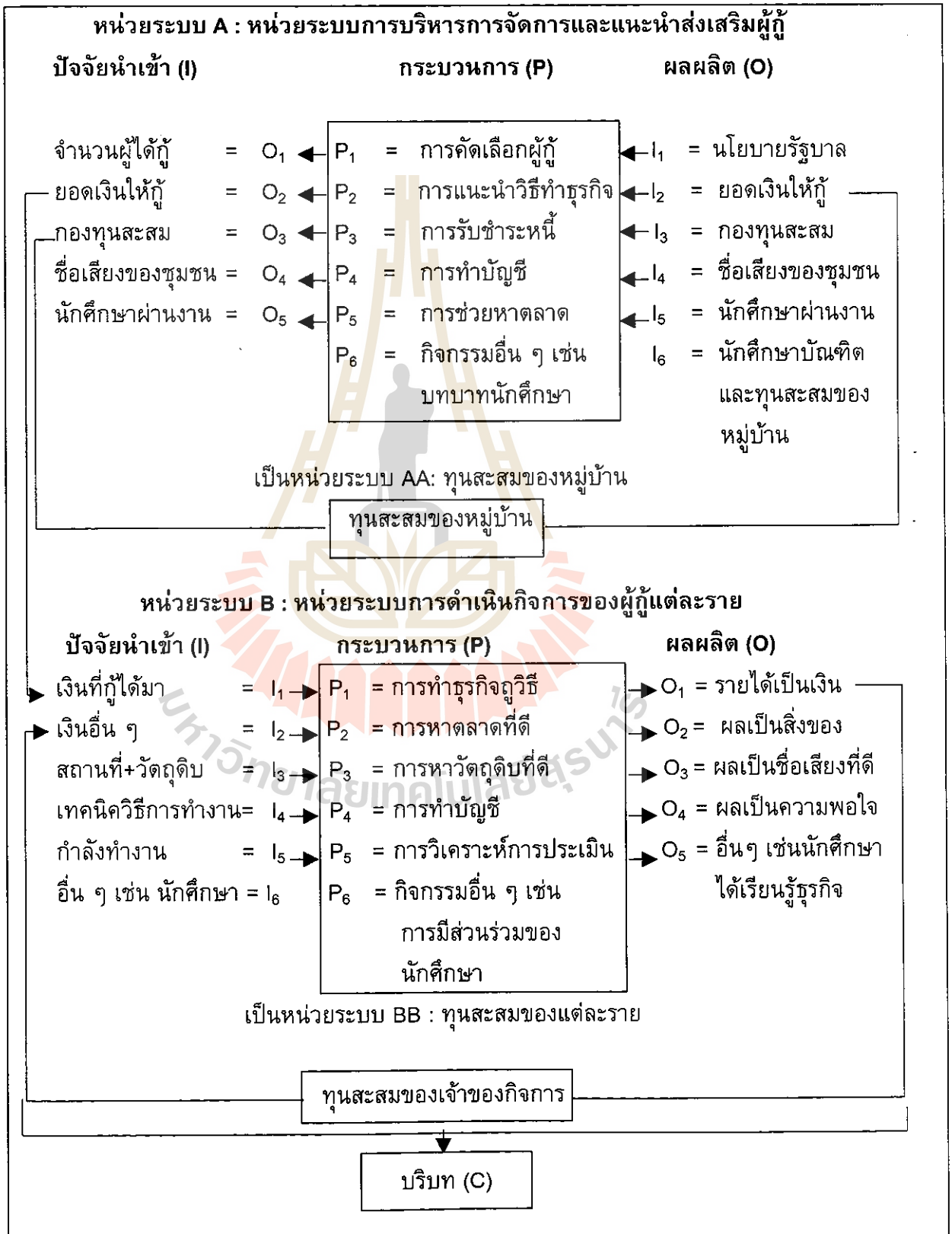
หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน โดย

I คือ ปัจจัยนำเข้าที่นำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย

P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ

O คือ ผลผลิตของผู้กู้

เมื่อนำรูปแผนภาพที่ 3 และ 4 มาแสดงร่วมกัน ทำให้แสดงองค์ประกอบภายในของ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนในรูปแบบของ "ซิฟฟีโมเดล" ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 4 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (เชื่อม A และ B)
(ชุดสารนิพนธ์, 2545 : 21)

แผนภูมินี้แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และผู้กู้ซึ่งประกอบ
ด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริม
ผู้กู้โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบฟ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย
โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบฟ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผน
ภูมิมี่กระบวนการทำงานได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิและมีผลผลิต ได้แก่
O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน
มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละรายมี P คือ กระบวนการ
ทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ตามเชื่อมโยงที่สำคัญ ของหน่วยระบบ A และ B คือหน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้
เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่างตลอดจนช่วยหาวิธี
แนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินกิจการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้
พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท C หมายถึง บริบทของหน่วยระบบ A และ B เป็นหน้าที่ของรัฐบาลและ
ประชาชนในชุมชน ที่สร้างหน่วยระบบและจัดหาปัจจัยนำเข้า ตลอดจนกระบวนการทำงานและ
กำหนดหน่วยเป้าหมายของผลผลิต

บริบท C ในที่นี้หมายถึง สิ่งแวดล้อมของหน่วยระบบ A และ B เป็นสภาพภูมิ
ประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบาย
ของรัฐบาล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

คำว่าประชากร ที่ใช้ในการประเมินมีความหมายว่ากลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษา
วิจัยซึ่งสามารถแบ่งประชากรของการประเมินโครงการออกเป็น 2 ประเภทตามขอบเขตของ
การวิจัย คือ

1) ประชากรแบบจำกัด

ประชากรแบบจำกัด คือ ประชากรที่สามารถแจก นับจำนวนประชากร ได้ทั้งหมดนั่นเอง ตัวอย่างเช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้านฝายหลวง เป็นต้น

2) ประชากรแบบไม่จำกัด

ประชากรแบบไม่จำกัด คือ ประชากรที่ไม่สามารถแจกนับจำนวนประชากร ได้ทั้งหมดนั่นเอง เช่น จำนวนก้อนหินทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้านฝายหลวง

สำหรับประชากรที่ใช้ในการทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกรณีหมู่บ้านฝายหลวงนั้น ใช้ประชากรในรูปแบบของประชากรแบบจำกัด หมายถึง จำนวนประชากรทั้งหมดที่มีจำนวน 441 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

คำว่า กลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการหมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการประเมิน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้ประเมินนำมาใช้ในการประเมิน ผลการประเมินที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างถือเป็นผลการประเมินจากประชากรด้วยเช่นกัน หมู่บ้านฝายหลวงใช้กลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการ 50% ของจำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือนโดยสุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบอาชีพทำไร่ อ้อย ไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง และทำนา

วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร

บริบท C ในที่นี้หมายถึง สิ่งแวดล้อม เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของประเทศ

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เลือกต้องสามารถใช้แทนจำนวนประชากรที่ต้องการศึกษาทั้งหมดได้เลย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกเลือกเท่าเทียมกัน เช่น ถ้าต้องการศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตร คือ ปลูกอ้อยขึ้นมาเพียง 10% ของผู้ปลูกอ้อยทั้งหมดแล้วถือว่านับเป็นความคิดของกลุ่มอาชีพปลูกอ้อยทั้งหมด
2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นนี้ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกเลือกอย่างไม่เท่าเทียมกัน และผู้ประเมินไม่สามารถกำหนดหรือประมาณค่าโอกาสที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่างได้

สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีหมู่บ้านฝายหลวง โดยใช้แบบสำรวจต่าง ๆ นั้นจะใช้กลุ่มตัวอย่างในการประเมินโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นและเนื่องจากจำนวนครัวเรือนมีมากกว่า 100 ครัวเรือน จึงใช้กลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ตามวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง krejcie และ Morgan

ก. บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) เลือกผู้ให้ข้อมูล 50% ของจำนวนครัวเรือนในชุมชนบ้านฝายหลวง มีจำนวน 109 ครัวเรือน

ข. บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) เลือกผู้ให้ข้อมูล 50% ของจำนวนครัวเรือนในชุมชนบ้านฝายหลวง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 55 ครัวเรือน

โดยทุกอาชีพผู้ศึกษาจะทำการสัมภาษณ์ให้ได้ถึง 50% แต่ว่าบางอาชีพอาจจะมากกว่า 50% ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการสัมภาษณ์

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

จากการศึกษา การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 2 หน่วยระบบคือ

3.1 หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ประกอบไปด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ซึ่งแต่ละตัวประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ คือ

1. ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย

- 1.1 นโยบายของรัฐบาล
- 1.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 1.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 1.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 1.5 ผู้สมัครขอกู้
- 1.6 นักศึกษาบัณฑิต
- 1.7 ทุนสะสมของหมู่บ้าน

2. กระบวนการประกอบไปด้วย

- 2.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 2.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 2.3 การชำระหนี้
- 2.4 การทำบัญชี
- 2.5 การช่วยหาตลาด
- 2.6 บทบาทของนักศึกษา

3. ผลผลิต ประกอบด้วย

- 3.1 จำนวนผู้ได้กู้
- 3.2 ยอดเงินให้กู้
- 3.3 กองทุนสะสม

3.4 ชื่อเสียงของชุมชน

3.5 นักศึกษาผ่านงาน

3.6 หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลรายประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งแต่ละตัวประกอบมีตัวชี้วัดดังนี้ คือ

6. ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย

1.1 เงินที่กู้มาได้

1.2 เงินอื่น ๆ

1.3 สถานที่และวัตถุดิบ

1.4 เทคนิควิธีการทำงาน

1.5 กำลังทำงาน

1.6 นักศึกษาผ่านงาน

7. กระบวนการ ประกอบด้วย

2.1 การทำกิจกรรมถูกวิธี

2.2 การหาตลาดที่ดี

2.3 การหาวัตถุดิบที่ดี

2.4 การทำบัญชี

2.5 การวิเคราะห์ประเมิน

2.6 การมีส่วนร่วมของนักศึกษา

8. ผลผลิต ประกอบด้วย

3.1 รายได้เป็นเงิน

3.2 ผลเป็นสิ่งของ

3.3 ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี

3.4 ผลเป็นที่พอใจ

3.5 นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในกรณีหมู่บ้านวังโรงใหญ่มีดังนี้

4.1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

4.2 แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

ก. การใช้แบบสอบถาม

ใช้ในกรณีจัดทำ บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง), บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน), บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

ข. การสังเกต

ใช้ในกรณีจัดทำ บร.2 (แบบเก็บข้อชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน), บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)

5.2 การเก็บจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (ข้อมูลจากคู่มือกองทุนและเอกสารต่าง ๆ)

ใช้ในกรณีจัดทำ บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน, บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

หมายเหตุ บาง บร. อาจใช้วิธีเก็บหลายวิธีร่วมกัน อาทิเช่น บร.1

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในกรณีหมู่บ้านฝ่ายหลวงครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ 2 วิธี ดังต่อไปนี้

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ได้มีการคำนวณเพื่อหาตัวเลขที่ต้องการในแบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน), บร.2 (แบบเก็บข้อชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน), บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) และ บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ได้นำข้อความที่สำรวจมา เพื่อสรุปผลเป็นข้อสรุปที่ต้องการในแบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจในทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง), บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง), บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง), บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน), บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์), บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) และ บร.12 (แบบวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

หลังจากผู้นำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่าง ๆ ซึ่งได้ประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบซิปป โมเดล (Cipp Model) จึงได้นำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์มี 6 ตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากของประเทศส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมา นับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนรายได้ต่ำสุด 20% แรกของประเทศกับกลุ่มคนรายได้สูงสุด 20% แรกของประเทศดีขึ้นตามลำดับ ประชาชนมีการใช้จ่ายต่าง ๆ ในครัวเรือนเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นด้วยเหตุให้จำนวน “คนจน” ลดลงเหลือเพียง 6.8 ล้านคนในปี 2539

แต่หลังจากประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้จำนวน “คนจน” ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ล้านคน และกลุ่ม “คนเกือบจน” เพิ่มขึ้นอีก 0.2 ล้านคน ซึ่งคนกลุ่มนี้พร้อมที่จะเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นกลุ่ม “คนจน” กับกลุ่ม “คนรวย” ก็มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ผลทางวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ประชากรลดการใช้จ่ายในครัวเรือนในอัตราที่มากกว่าการลดลงของรายได้ได้อย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากประชาชนอาจไม่มั่นใจต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของไทยที่ยังไม่ฟื้นตัวได้มากเท่าที่ควร

ในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนปรากฏว่ารัฐบาลในปัจจุบันได้ประกาศ “สงครามกับความยากจน” ที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนและจริงจังมากยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลได้กำหนด ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืน รวมถึงผู้ด้อยโอกาส เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหา “คนจน” ที่ “ขัดสนทางเศรษฐกิจหรือด้านรายได้ในการยังชีพ” กลุ่มคนยากจน “เชิงโครงสร้าง” ที่เกิดจากความขัดสนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านที่ดิน สาธารณสุข และด้าน การศึกษา เป็นต้น

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ ของรัฐบาลดังกล่าวต้องเผชิญกับปัญหาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจระบวนการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และกลไกการปฏิบัติที่มีความซับซ้อน ตลอดจนต้องมีการปรับความคิด และทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ใหม่ ซึ่งจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐภายใต้นโยบายของรัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาฐานรากของสังคมไทย

ให้มีศักยภาพและ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมั่นคง ยั่งยืนต่อไป (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2545)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

เมื่อปี 2530 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรมได้ริเริ่ม เสนอ และการออกกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Industries ,SMEs) เพื่อเป็นกฎหมายพื้นฐานในการจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนา SMEs ให้มีความเข้มแข็งเป็นระบบ และเกิดความต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ยังมีได้มีการตอบรับและสานต่อให้เป็นรูปธรรมจากฝ่าย บริหารและขาดกระแสสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากในยุคดังกล่าวภาวะเศรษฐกิจ และการ ประกอบธุรกิจของประเทศกำลังเฟื่องฟู ธุรกิจต่าง ๆ ทั้งรายเล็กและรายใหญ่ล้วนได้รับประโยชน์ จากผลพวงของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่างจึงมุ่งแสวงหาและเก็บเกี่ยวดอกผลในระยะ สั้น ไม่ค่อยสนใจมากนักกับอนาคตในระยะยาว

จนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงกับประเทศไทย เมื่อกลางปี 2540 ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อธุรกิจอุตสาหกรรมน้อย จึงได้เกิดความตระหนักและเกิด กระแสยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises, SMEs) เพื่อเป็นกลไกในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการผลักดันการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

หลักการและเหตุผล

SMEs ซึ่งประกอบด้วยกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งภาคการผลิตการค้า และการ บริการนั้นเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม แต่ยังคงขาดความสามารถในการประกอบการทั้งทางด้านเทคโนโลยีการผลิต การ จัด การและการเงินทำให้ไม่อาจแข่งขันกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ได้ การบริการและการค้า จึงทำให้ SMEs ประสบภาวะที่ต้องแข่งขันกับกิจการทำนองเดียวกันมากยิ่งขึ้น ทั้งระดับภายในประเทศ และระดับนานาชาติ ดังนั้น เพื่อ SMEs สามารถพัฒนากิจการให้เกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ และเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้สมควรจัดตั้งสำนักงาน ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สำนักงานส่งเสริม SMEs) เป็นศูนย์กลางประสาน ระบบการทำงานของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์การเอกชนที่มีหน้าที่ ส่ง เสริม SMEs เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม SMEs ก็เพื่อสร้างกฎหมายพื้นฐานที่วางระบบและกลไกในการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาและสนับสนุน SMEs ใน 4 เรื่องหลัก ๆ คือ

1. เป็นกลไกในการกำหนดนโยบายและแผนส่งเสริมพัฒนา SMEs (โดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม) ให้เป็นเอกภาพและเกิดความต่อเนื่อง

2. แผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs อาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น หรือ ระยะยาว แต่ทั้งนี้ควรจะต้องครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การพัฒนา SMEs ในภูมิภาคในชุมชนและในท้องถิ่นชนบท
- การสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงิน
- การพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากร
- การพัฒนากิจการ SMEs ด้านการจัดการสาขาต่าง ๆ
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุรวมทั้งการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า
- การส่งเสริมด้านการตลาด
- การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีรวมทั้งการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร
- การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจขนาดต่าง ๆ
- การส่งเสริมการรวมกลุ่มของ SMEs
- การพัฒนาส่งเสริมองค์กรเอกชนที่มีบทบาทสนับสนุน SMEs
- การจัดตั้งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน
- การให้ประสิทธิประโยชน์แก่ SMEs เพื่อจัดความเสียเปรียบ
- การส่งเสริมอนุรักษ์พลังงานสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย
- การปรับปรุง แก้ไข กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค
- การส่งเสริมด้านลิขสิทธิ์สิทธิบัตรเครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาอื่น
- เรื่องอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการก่อตั้งการขยายกิจการ SMEs ให้สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้

3. หน่วยงานปฏิบัติการต้องดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ในส่วนที่เกี่ยวข้องและต้องรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการส่งเสริม SMEs อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง

4. หน่วยงานปฏิบัติการต้องจัดทำข้อมูล SMEs ประกอบการจัดทำนโยบายและแผน

5. SMEs และองค์กรเอกชนมีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลตามที่คณะกรรมการส่งเสริม SMEs กำหนดทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำนโยบายและแผน (ถ้าไม่รายงานข้อมูลอาจจะถูกตัดสิทธิการได้รับสิทธิและประโยชน์จากการส่งเสริมของรัฐ) (อุตสาหกรรมสาร, 2543)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การไหลออกของเงินทุนและดุลการชำระเงินที่ขาดดุล ทั้งนี้การไหลออกของเงินทุนน่าที่จะยังคงมีอย่างต่อเนื่องในช่วงที่เหลือของปี 2543 และในปี 2544 อันเป็นผลจาก

1. การที่ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยในและต่างประเทศที่น่าจะยังคงอยู่ในระดับสูงเนื่องจากดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำ ในประเทศเพื่อช่วยประคับประคองการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

2. การชำระคืนหนี้ต่างประเทศ โดยยอดหนี้คงค้างของภาคเอกชนยังคงสูงถึงกว่า 4.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่การชำระหนี้คืนกองทุนการเงินระหว่างประเทศ IMF โดยธนาคารแห่งประเทศไทยในปี 2544 ก็คาดว่าจะเท่ากับราว 3.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ในขณะที่เดียวกันฐานะการเงินดุลบัญชีเงินสะพัดที่ลดลงน่าจะส่งผลต่อตัวแปรต่อไปนี้คือ

1) ดุลการชำระในปี 2543 ขาดดุลประมาณ 684 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ และในปี 2544 ดุลการชำระเกินดุล

2) ฐานะทุนสำรองระหว่างประเทศที่คาดว่าจะลดลงตามการขาดดุลการชำระเงินดังกล่าว

3) ปริมาณสภาพคล่องส่วนเกินในระบบสถาบันการเงิน ที่คงจะลดลงตามฐานะการขาดดุลการชำระเงินเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากสภาพคล่องส่วนเกินดังกล่าวยังคงมีอยู่มากถึงราว 5 แสนล้านบาท ก็น่าที่จะสามารถรองรับการขาดดุลการชำระเงินทั้งในปี 2543 และ 2544 ได้โดยไม่น่าจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินภายในประเทศ

การขาดดุลการชำระเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศ ดังกล่าวน่าจะทำให้ค่าเงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน รวมทั้งมีความผันผวนได้ ทั้งนี้สถานการณ์ของค่าเงินบาทโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทอาจจะมีค่าเฉลี่ยที่ 43.50 บาท/ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่อาจจะมีความผันผวนหากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่มากกระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศและการเคลื่อนไหวของค่าเงิน ในตลาดภูมิภาครวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงการผันผวนดังกล่าวค่าเงินบาทก็อาจจะหลุดออกจากกรอบ 44-45 บาท ได้อย่างไรก็ตามคาดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยคงจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อมิให้ ค่าเงินบาทมีความผันผวนมากจนอาจเป็นผลลบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้ (สยามจดหมายเหตุ , 2545)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

การที่คนเราอยู่ดีมีสุขได้นั้น นอกจากจำเป็นต้องมีอาชีพที่มีมั่นคง มีรายได้พอเพียงกับการดำรงชีพแล้วยังต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับตั้งแต่การมีที่อยู่อาศัย มีสาธารณูปโภคพอเพียงมีความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีพด้วย

ความผูกพันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นความผูกพันที่มีมาตั้งแต่ในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง “คน กับดิน น้ำ อากาศและป่าไม้” เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่อย่างเป็นระบบ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งผลิตปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ได้แก่ “ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค” ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิต จึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระบบนิเวศน์หากระบบนิเวศน์ถูกทำลายหรือไม่สมดุลผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างเช่น “คนใช้สารเคมีอันตราย เกิดสารตกค้างในผลผลิตที่ใช้เป็นอาหาร ดินเสีย น้ำเสีย อากาศเสีย สัตว์น้ำสูญพันธุ์ ต้นไม้ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ป่าถูกทำลาย ไม่มีต้นไม้ ฟอกอากาศบริสุทธิ์ ไม่มีป่าดูดซับน้ำ ดูดความชื้น ฝนแล้ง ป่าแห้งแล้ง เกิดไฟป่า สัตว์ป่า ไม้ป่าสูญพันธุ์ น้ำป่าไหลหลากท่วมที่ทำกินผู้คนอดอยาก” ซึ่งผลกระทบของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ระมัดระวังดังกล่าวกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคของโลก

ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคนนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานร่วมทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในภาวะที่ดี คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2545)

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศในปี 2544 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 เพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 0.3) โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการทำนาเกษตรและเงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่ เป็นรายได้จากการประกอบธุรกิจไม่ใช่อุตสาหกรรม และรายได้จากค่าแรงและเงินเดือนขณะที่ครัวเรือนในภาคกลางและภาคใต้ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 2-4 ในด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนนั้น พบว่า

วิถีชีวิตของเด็กไทยยุคใหม่ “เจนเนอเรชั่นเอ็กซ์” มุ่งเน้นค่านิยมเลือกเป้าหมายของชีวิต (มิติน,5 ส.ค 2545 : 10) คือ การได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ความมั่นคงของครอบครัว ชีวิตที่สุขสบายเป็นอันดับแรก ๆ ขณะที่เลือกในการเสียสละ การทำบุญสะสมเพื่อชีวิตหน้า หรือความมั่นคงของชาติไว้ในอันดับท้าย ๆ ส่วนค่านิยมเรื่องชีวิตแต่งงานที่มีความสุข มีรายได้ดี มีอาชีพก้าวหน้า ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็น “สิ่งสำคัญในชีวิต” ในทางกลับกัน ค่านิยมที่ว่าได้ทำงานอาสาสมัครเพื่อสังคม หรือเรื่องศาสนา กลายเป็นค่านิยมอันดับสุดท้ายของเด็กไทยยุคนี้

ตารางที่ 4.1 ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันอาจสรุปเปรียบเทียบ (วารสารสุขุทัยธรรมาราช , ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2544 ปีที่ 14 หน้า 5-12)

สังคมประเพณี	สังคมสมัยใหม่ / ยุคโลกาภิวัตน์
1. สังคมเกษตรกรรม	สังคมที่มุ่งพัฒนาเป็นอุตสาหกรรม
2. วัฒนธรรมพุทธ (ไม่โลภ ไม่สะสม)	ทุนนิยม (ใช้เงินและสะสม)
3. วัฒนธรรมชุมชน	ก้าวสู่ชีวิตแบบเมือง
4. ฮีตสิบสอง คองสิบสี่	กฎหมาย
5. ครอบครัวเครือญาติ	ปัจเจกนิยม
6. โกลัทธิธรรมชาติ	มุ่งมั่นเอาชนะธรรมชาติ
7. ระบบอุปถัมภ์	การพยายามพัฒนาเข้าสู่ประชาธิปไตย

ข้อคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก

ปัจจุบัน เป็นยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกาภิวัตน์ (Globalization) การแผ่ขยายของวัฒนธรรมจากศูนย์กลางที่สำคัญหลายแห่ง ทั้งในยุโรป อเมริกา และเอเชีย เข้าสู่ประเทศไทยนั้นเป็นไปรวดเร็วยิ่งผ่านสื่อมวลชนรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัยเข้ากับวัฒนธรรมเดิมของไทยที่เปิดกว้างยอมรับการติดต่อสื่อสารกับวัฒนธรรมอื่น ๆ เสมอมา สภาพการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความห่วงใยการคงอยู่ของวัฒนธรรมไทยมากกว่าสี่ห้าทศวรรษ มีการตั้งสภาวัฒนธรรมในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามต่อมาในสมัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็มีการตั้งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นต้น ในปีนี้เอง (พ.ศ. 2537) ก็มีโครงการส่งเสริมรณรงค์รักษาวัฒนธรรมไทยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ ซึ่งในทัศนะของผู้รณรงค์ ได้แก่ ประเพณีต่าง ๆ ศิลปะ (แบบไทยเดิม) และค่านิยมที่ดี เช่น ความมีน้ำใจ (ไม่พุดถึงการชอบเล่นการพนัน ดื่มสุรา และดำน้ำพริกละลายแม่น้ำในการจัดงานบวช งานแต่งงาน ซึ่งดูเหมือนเป็นมรดกของวัฒนธรรมไทยเช่นกัน

ในหมู่บ้านผายหลวงมีครัวเรือน 109 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 441 คน ชาย 233 หญิง 208

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	233	52.84
ชาย	208	47.16
หญิง		
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	23	5.22
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	28	6.34
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	51	11.56
6 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	28	6.34
14 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	37	8.40
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	169	38.32
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	74	16.78
60 ปีขึ้นไป	31	7.03
3. จบการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	167	37.87
ประถมศึกษาปีที่ 6	231	52.38
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	7.94
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2	0.45
อุดมศึกษา	2	0.45
ปริญญาตรี	4	0.91

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
4. ลักษณะอื่น ๆ ของประชากร		
ประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปมีฐานะยากจนไม่มีผู้อุปการะ	-	-
คนพิการ	-	-

ด้านเศรษฐกิจทั้งชุมชน

หมู่บ้านฝายหลวงในปัจจุบันแทบทุกบ้านจะมีอาชีพทำการเกษตร ทำไร่ มันสำปะหลัง กับไร่อ้อย โดยทำในไร่ของตนเองและรับจ้างทำของคนอื่น เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ชาวบ้านก็เดือดร้อนหรือว่า ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ก็จะทำให้เกิดการเสียหายของพืชที่ปลูก และทำให้เกิดการกู้หนี้ยืมสินขึ้นมา

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของอาชีพการเกษตร

อาชีพ	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
1. ไร่อ้อย	18	72.47
2. ไร่มันสำปะหลัง	32	29.35
3. ไร่ข้าวโพด	12	11.00
4. ทำนา	56	51.37

หมายเหตุ 1 ครัวเรือนอาจประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ

ด้านวัฒนธรรม

สำหรับวัฒนธรรมนั้นทางหมู่บ้านฝายหลวง มีวัฒนธรรมที่เป็นของชุมชนเองเหมือนกับ วัฒนธรรมของชาวไทยทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญตักบาตรในวันสำคัญ ๆ การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ เป็นต้น แต่จะทำกันในลักษณะรวบรัดให้เข้ากับสภาพในปัจจุบัน

ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ด้วยเหตุที่หมู่บ้านฝายหลวงประกอบอาชีพทำไร่และปลูกจ้างอาชีพทำไร่ ประมาณ 98 เปอร์เซ็นต์ จึงถือเป็นอาชีพหลักของหมู่บ้านฝายหลวง ถ้าปีใดได้ผลผลิตดี ชาวบ้านนำไปขายแล้วได้ราคาเป็นที่น่าพอใจในปีนั้นๆ ชาวบ้านก็ไม่เดือดร้อน ไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินมา และเศรษฐกิจในหมู่บ้านก็ดีไปด้วย

2. ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านฝายหลวงก็มีวัฒนธรรมเหมือนกับชาวไทยทั่ว ๆ ไป ก็คือการไปทำบุญตักบาตรที่วัดประจำหมู่บ้านในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือวันสำคัญทางราชการดังนี้ (1) งานตักบาตรวันปีใหม่ (2) งานทำบุญตักบาตรวันมาฆบูชา (3) งานทำบุญตักบาตรและเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา (4) งานทำบุญวันเข้าพรรษาและออกพรรษา

2.1 ลักษณะที่เป็นศักยภาพที่ดี

- 1) ชาวบ้านมีความร่วมมือร่วมใจกัน
- 2) ชาวบ้านมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 3) ชาวบ้านมีความซื่อสัตย์สุจริต
- 4) ชาวบ้านประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการ
- 5) ชาวบ้านมีการจัดประชุมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.2 ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

- (1) ชาวบ้านมีหนี้สินนอกระบบที่มากมาย
- (2) ชาวบ้านไม่มีความอยากหาการเรียนรู้เพิ่มเติม
- (3) ชาวบ้านชอบเล่นนอบายมุข
- (4) ชาวบ้านไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้าน มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้าง รายได้

2) เงิน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่า เป็นเงินที่รัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ให้ความช่วยเหลือทุก หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ และเปิดเวทีทางบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่บริหารกองทุนหมู่บ้านให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่า เป็นเงินที่ชาวบ้านกู้เงินกองทุน 1 ล้านบาท จะต้องชำระคืนพร้อมดอกเบี้ย เมื่อครบระยะเวลาที่กำหนด

5) ผู้สมัครขอกู้ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่า ผู้สมัครขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน จะต้องมีความรู้ตามที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดเองไว้

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะร่วมพิจารณาคัดเลือกผู้กู้เงิน กองทุน 1 ล้านบาท ตามคุณสมบัติที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวงอย่างถูกต้อง และยุติธรรม

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ในการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ได้ รับการอบรม จากทางพัฒนากรอำเภอสีคิ้ว ประมาณ 2 ครั้ง และเมื่อทำเสร็จก็จะเอาไปให้ทาง พัฒนากรอำเภอตรวจเช็คอีกครั้งหนึ่ง

3) การแนะนำทำธุรกิจ พบว่า เนื่องจากชาวบ้านหมู่บ้านฝายหลวงมีอาชีพทางการเกษตรทางรัฐก็แนะนำให้ประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเอง และมีตลาดที่แน่นอน

4) การช่วยหาตลาด พบว่า เนื่องจากชาวบ้านฝายหลวง ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำให้มีตลาดที่แน่นอนอยู่แล้ว

5) การรับชำระหนี้ พบว่า ทางกองทุนหมู่บ้านฝายหลวงได้มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าจะต้องชำระหนี้เงินต้น พร้อมดอกเบี้ย ภายในระยะเวลาที่กำหนด คือ ทุก 6 เดือน และจะต้องมาชำระหนี้พร้อมผู้ค้ำประกันอีก 2 คน ด้วย

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า จำนวนผู้ได้กู้และยอดเงินให้กู้เป็นผลโดยตรงที่มีต่อกองทุน เพราะว่าจำนวนผู้ได้กู้เป็นผลมาจากการนำผู้สมัครขอกู้มาพิจารณาคัดเลือกผู้กู้จนกระทั่งได้จำนวนผู้ได้กู้ของกองทุน หมู่บ้านฝายหลวง 69 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่ทางกองทุนต้องการให้เกิดขึ้น ส่วนยอดเงินให้กู้เป็นผลมาจากผู้สมัครขอกู้ทำเรื่องขอกู้กองทุน 1 ล้านบาท ผ่านการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้นำไปสู่การได้ทราบยอดเงินให้กู้ของหมู่บ้าน คือ 921,000 บาท ซึ่งก็เป็นผลลัพธ์ที่ทางกองทุนต้องการ ให้เกิดอีกเช่นกัน

2) ผลโดยตรง พบว่า ผลผลิตกองทุนสะสม จำนวน 921,600 บาท เป็นผลกระทบโดยตรงที่มีต่อกองทุน คือทำให้ผู้กู้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร คือ ทำไร่ อ้อย ไร่มันสำปะหลัง

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ทางหมู่บ้านฝายหลวง มีชื่อเสียงในการดำเนินกิจการที่สำเร็จ ทางสังคมมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และบัณฑิตกองทุนผ่านงานด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนชุมชน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบกรดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัวในการที่ผู้กู้ของหมู่บ้านฝายหลวงจะทำไร่ อ้อย และมันสำปะหลัง สมควรที่ผู้กู้ควรจะต้องมีความรู้ความสามารถในการทำไร่ เพื่อนำไปประกอบอาชีพด้วย

2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ เมื่อผู้กู้คิดที่จะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งควรมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการเป็นของตนเอง เพราะจะช่วยให้การประกอบอาชีพทำได้ง่ายขึ้น

3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะมีผลต่อการตัดสินใจที่จะประกอบอาชีพใด ๆ ด้วย ด้วยเหตุที่ถ้ามีการกู้ยืมเงินจากธนาคารในปริมาณที่มาก ก็จะมีทุนมากตามไปด้วย แต่ก็จะมีผลที่ตามมาอีกด้วยก็คือ ภาระการส่งคืนเงินกู้รวมทั้งดอกเบี้ยด้วย

4) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ มีส่วนสำคัญในการดำเนินกิจการเป็นอย่างมาก เพราะว่าจะมีผลทำให้การดำเนินกิจการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะประสบกับปัญหาอะไรก็สามารถที่จะแก้ปัญหาได้

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืม พบว่า เป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญยิ่งในการเป็นเงินทุนประกอบอาชีพทางการเกษตรและ จำนวนเงินกู้ก็มีความเพียงพอต่อสมาชิกผู้กู้ และเป็นทางเลือกที่หนึ่งที่ชาวบ้านเลือกกู้ยืม

2) เงินที่ได้กู้ยืมมาจากธนาคาร เป็นแหล่งเงินทุนที่ 2 ของชาวบ้านที่จะเลือกกู้ยืม เพราะมีระดับขั้นตอนที่ยุ่งยาก กว่าจะได้รับอนุมัติเงินกู้

3) สถานที่ และวัตถุดิบ พบว่าเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญมาก อีกอย่างหนึ่งส่วนมากแล้วชาวบ้านหมู่บ้านฝายหลวง จะมีสถานที่ในการทำการเกษตร กันอยู่แล้ว และมีวัตถุดิบพร้อมที่จะผลิตอยู่แล้ว

4) เทคนิควิธีการทำงาน เนื่องจาก ชาวบ้านประกอบอาชีพทางการเกษตรมานานแล้ว ทำให้มีประสบการณ์ในการทำงานมากพอสมควร

5) กำลังการผลิต ในการประกอบอาชีพการเกษตร จะขึ้นอยู่กับ ดินฟ้าอากาศ ถ้าดินฟ้าอากาศดี กำลังการผลิตก็จะเต็มที่ ผลผลิตก็จะเต็มที่

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจกรรมอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย การทำกิจกรรมของผู้กู้ก็อาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา และประสบผลสำเร็จ

2) การตลาดที่ดี การตลาดของผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพ จะเอาสินค้าไปจำหน่ายกับพ่อค้าประจำ เพราะว่าจะต้องรองราคาได้สูงกว่าที่อื่น

3) การทำวัตถุดิบหรือสินค้าที่ดี เกษตรกรจะหาประสบการณ์ในการพัฒนาวัตถุดิบให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

4) การทำบัญชี การทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย เพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จ

5) การวิเคราะห์การประเมิน จะต้องจัดลำดับความสำคัญ ของปัจจัยนำเข้า ซึ่งสามารถทำได้ โดยการวิเคราะห์ที่ปัจจัยนำเข้าแต่ละตัวนั่นเอง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรงที่ได้จากกระบวนการ ก็คือ รายได้เป็นเงินและผลเป็น สิ่งของรายได้จากการประกอบกิจการถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการทำงาน เพราะว่ามันเป็น ค่าตอบแทนจากการลงทุนลงแรงไปทั้งหมดนั่นเอง ผลที่ได้รับอาจจะเป็นตัวเงินหรือสิ่งของก็ได้

2) ผลกระทบโดยตรง สิ่งที่เกี่ยวข้องว่าเป็นผลกระทบโดยตรงจากการประกอบ กิจการ คือ ชื่อเสียงที่ได้รับและผลเป็นที่พอใจ เมื่อผู้กู้ได้ใช้เงินกู้ประกอบกิจการที่ประสบผล สำเร็จแล้วผู้กู้ก็จะได้รับความพอใจในผลงานของตัวเอง

3) ผลกระทบโดยอ้อม ผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยอ้อมจากการประกอบกิจการ ของผู้กู้ก็คือ บัณฑิตประจำกองทุนนั่นเอง เพราะบัณฑิตจะได้เรียนรู้ขั้นตอนในการดำเนิน กิจการจาก ผู้กู้แล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ขึ้นไปประกอบอาชีพ ถ้าบัณฑิต ต้องการจะประกอบอาชีพอาชีพนั้น

3. ผลการทดลองใหม่

3.1 การทำประกันชีวิตเพื่อคุ้มครองเงินกู้ ผลการทดลองพบว่า ผู้ที่จะขอกู้เงินจากกอง ทุนจะต้องทำประกันชีวิตเพื่อคุ้มครองเงินกู้ที่จะได้รับไปด้วย จึงจะมีสิทธิได้รับการพิจารณา กู้ เงินจากคณะกรรมการกองทุน เหตุที่ต้องมีการทำประกันชีวิตก็หากผู้กู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุใน ระหว่างการ กู้เงินนั้น ทางคณะกรรมการกองทุนสามารถหักเงินที่ได้ค้างชำระอยู่จากเงิน ประกันชีวิตทำให้การดำเนินเรื่องในด้านอื่น ๆ ไม่ยุ่งยากตามไปด้วย

3.2 การให้สมาชิกกองทุนทุกคนทำฌาปนกิจ จะช่วยให้สมาชิกที่เสียชีวิตลงได้รับเงิน จำนวนหนึ่งเพื่อนำไปทำศพด้วย

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิคทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ 3 กลุ่มอาชีพ (1) เกษตรกรรม (ทำไร่อ้อยและมันสำปะหลัง) (2) ค้าขาย (ทั่วไป) (3) รับจ้าง (ทั่วไป)

4.1 เกษตรกรรม (ทำไร่อ้อยและมันสำปะหลัง)

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ มีสถานที่สำหรับเพาะปลูกอ้อย และมันสำปะหลัง
- กระบวนการที่ดีได้แก่ กรรมวิธีในการปลูก การดูแลรักษา โดยใช้เครื่องจักร และแรงงานคน
- ผลผลิตที่ดีได้แก่ การได้ต้นอ้อยและต้นมันสำปะหลังที่สมบูรณ์

4.2 ค้าขาย (ทั่วไป)

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สินค้าและประสบการณ์ในการขายสินค้า

- กระบวนการที่ดีได้แก่ วิธีในการดำเนินงานที่ถูกต้อง
- ผลผลิตที่ดีได้แก่ การมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีเงินทุนเพิ่ม

4.3 รับจ้าง (ทั่วไป)

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ มีสถานที่สำหรับประกอบกิจการ
- กระบวนการที่ดีได้แก่ การทำงานที่เป็นระบบและประหยัดเวลา
- ผลผลิตที่ดีได้แก่ การมีรายได้เพิ่มขึ้น

5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.1 ผลที่เกิดจากการการนัดประชุมนอกรอบบ่อย ๆ พบว่า ทำให้ได้แนวทางในการทำงานที่เหมาะสมในการทำงานหมู่บ้านฝ่ายหลวง

5.2 ผลที่เกิดจากให้ชาวบ้านร่วมแสดงความคิดเห็น ทำให้ได้แนวความคิดที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

5.3 ผลที่เกิดจากการเชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่องเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ ชาวบ้านรวมทั้งคณะกรรมการกองทุนได้รับรู้ข้อปฏิบัติและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง คือ

6.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า หมู่บ้านฝ่ายหลวง ได้รับเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง วันที่ 24 กันยายน 2544 ชาวบ้านหมู่บ้านฝ่ายหลวงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนมีการกู้เงินเพื่อพัฒนาอาชีพ มีการสร้างงาน สร้างรายได้ ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุน 81 ราย มีจำนวนเงินออมและเงินทุนจำนวน 1,082,495.89 บาท มียอดคงเหลือจำนวน 82,495.89 บาท

6.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า หมู่บ้านฝ่ายหลวงมีระบบบริหารกองทุนโดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุน 15 คน และได้รับการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนการดำเนินงานของคณะกรรมการมีความถูกต้องและชัดเจนตามระเบียบกองทุน

6.1.3 การเรียนรู้ เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า ประชากรในหมู่บ้านฝ่ายหลวงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและมีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการนำไปปฏิบัติ

6.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาในกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้ที่ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเอง มีใช้ธรรมาภิบาลจัดการ และผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเอง และมีตลาดที่แน่นอน

6.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พบว่า การดำเนินงานกองทุนเท่าที่ผ่านมีศักยภาพ ในการบริหารที่ดีมากคือ สมาชิกที่กู้เงินกองทุนชำระหนี้คืนเงินต้น

พร้อมดอกเบ็ญทุกราช ส่วนความเข้มแข็งของชุมชน มีความเข้มแข็งโดยรวมจะพบว่าคนใน ชุมชนมีความสามัคคี ประกอบอาชีพสุจริต

6.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านฝายหลวงมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน กองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเอง มีใช้ธรรมาภิบาลจัดการ และผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเอง และมีตลาดแน่นอน

6.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พบว่า การดำเนินงานกองทุนเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพ ในการบริหารที่ดีมากคือ สมาชิกที่กู้เงินกองทุนชำระหนี้คืนเงินต้นพร้อมดอกเบ็ญทุกราช ส่วนความเข้มแข็งของชุมชน มีความเข้มแข็งโดยรวมจะพบว่าคนใน ชุมชนมีความสามัคคี ประกอบอาชีพที่สุจริต ครอบครัวอบอุ่นมีความเป็นอยู่แบบเครือญาติ

6.2 ปัจจัยด้านบวก และด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ 6.1.1 - 6.1.5 พบว่า

6.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) หมู่บ้านฝายหลวงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) มีคณะกรรมการบริหารกองทุนที่มีการคัดเลือก คณะกรรมการตามระเบียบกองทุนเป็นหลักในการบริหารกองทุนที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน เป็นหลักในการบริหารกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพ
- 3) หมู่บ้านฝายหลวงมีความพร้อมของบริบทชุมชน
- 4) ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเอง และมีตลาดที่แน่นอน

6.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) คนในชุมชนไม่สนใจในการรับสมัครเข้าเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนเท่าที่ควร เนื่องจากมีระเบียบที่ซับซ้อน
- 2) คนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน
- 3) คณะกรรมการยังขาดความรู้ ประสบการณ์ และแรงจูงใจในการดำเนินงาน
- 4) องค์กรของรัฐ ยังไม่ให้การสนับสนุน และส่งเสริม ในด้านการนิสิต และการตลาด

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพ ทำไร่อ้อย ไร่มันสำปะหลัง และทำนา องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งแก่การดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

6.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านฝายหลวง 30 เปอร์เซ็นต์ ของ
จำนวนครัวเรือน

ตัวชี้วัด	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	25	76
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	29	89
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	31	95
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งและกัน	23	70
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	18	55
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	32	98
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน	32	98
8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	10	31
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา	26	80
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	28	86
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	27	83
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	22	67

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวงสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป

จากผลการศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง ทำให้ทราบถึงกองทุน 1 ล้านบาทสามารถพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนมีการสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ชุมชนสามารถสร้างเครือข่ายองค์กร มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกา ซึ่งแสดงถึงความสามัคคี ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานของรัฐตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

โดยการประเมินครั้งนี้ได้ใช้ “ตัวแบบความคิดเชิงระบบ” (System Model) หรือ “ซิพพ์โมเดล” (Cipp Model) โดยใช้ตัวอย่างของระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกรอบความคิดในการประเมินใช้ประชากรในฝ่ายหลวง จำนวน 109 ครัวเรือน เป็นประชากรศึกษา ได้ใช้เกณฑ์ที่กำหนดให้ 30% ของครัวเรือนเป็นกลุ่มตัวอย่าง และใช้แบบรายงาน บร.1 - 12 เป็นเครื่องมือในการเก็บรักษารวบรวมข้อมูล

จากวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง กองทุนมีการจัดสรรเงินกองทุนเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2545 มียอดผู้กู้ทั้งสิ้น 69 ราย เพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน ลดรายจ่าย โดยการบริหารจัดการกองทุนโดยคณะกรรมการ 15 คน แบ่งงานหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน จึงสามารถเก็บเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืนได้ทั้ง 69 ราย คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนจะมีการจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ และมีองค์กรของรัฐ องค์กรเครือข่ายระดับอำเภอ ตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะคำปรึกษาพร้อมด้วย

2. อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและประเมินโครงการเป็นระยะ 10 เดือน ทำให้ได้ข้อมูลตามแบบรายงาน บร.1 - 12 ซึ่งได้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือปานกลาง เพราะการเก็บข้อมูลนั้นประชาชนในชุมชนให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะกลัวการตรวจสอบ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนของข้อมูลได้

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง คือ

2.1.1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวงเกิดขึ้นจากการกระตุ้นของพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งการผลักดันของผู้นำชุมชน หลังจากนั้นจึงมีประชาคม ในชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อเงินกองทุน และสมาชิกกองทุนมีความเต็มใจที่จะร่วมแก้ไขปัญหา เสริมสร้างความคิด เพื่อกองทุนอย่างยั่งยืน

2.1.2 ระบบการบริหารจัดการ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การพิจารณาจัดสรรเงินกู้ เริ่มศึกษาให้เข้าใจตามระเบียบของกองทุน การจัดทำบัญชีได้แบ่งให้ผู้มีความสามารถจัดทำ โดยทั้งหมดได้อาศัยคำปรึกษาของหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ให้คำแนะนำ

2.1.3 การเรียนรู้เรื่องการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวงมีการประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนภายในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดกันอย่างสม่ำเสมอและการพึ่งพาตนเอง โดยใช้แรงงานในครัวเรือนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้ จึงสามารถ ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนได้

2.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนได้สร้างระบบประชาธิปไตยพื้นฐานในการสร้างระบบความคิดเพื่อบริหารจัดการกองทุนโดยการรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท และกลุ่มเงินออมสัจจะขึ้น

2.1.5 ศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวมจะพบว่าครอบครัวอบอุ่นมีความเป็นอยู่แบบเครือญาติในชุมชน ครอบครัวมีอยู่มีกินมีความสามัคคีไม่แตกแยก โดยยึดถือคำสอนของศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต รับผิดชอบต่อในหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มความสามารถ และประชาชนในชุมชนหันหาความรู้ อยู่เสมอ

2.2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวก

1. ชุมชนมีการประชุมประชาคมเพื่อสร้างประสบการณ์แก้ไขปัญหาเสริมสร้างความคิดกันสม่ำเสมอ
2. ชุมชนมีความพร้อมเกี่ยวกับบริบทชุมชน ด้านศักยภาพของประชากร และสิ่งแวดล้อม
3. การมีนโยบายของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหลักในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน การจัดทำระเบียบกองทุนและการดำเนินงานของกองทุน ให้เป็นระบบมีประสิทธิภาพ และสร้างระเบียบในการเก็บอัตราดอกเบี้ยโดยชุมชนเอง
4. มีคณะกรรมการกองทุนที่ถูกคัดเลือกจากสมาชิกของชุมชนให้เป็น ผู้ดำเนินการบริหารกองทุน

5. การดำเนินการกองทุนมีการแบ่งหน้าที่ การจัดทำบัญชีเพื่อให้ทราบผลการดำเนินการ และใช้หลักประชาคมในการตัดสินใจไม่ผูกขาดการตัดสินใจแต่ผู้เดียว
6. สมาชิกผู้กู้เงินที่ได้รับจัดสรรไปดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดเงินหมุนเวียนสร้างรายได้ให้กับผู้กู้

ปัจจัยด้านลบ

1. คนในชุมชนไม่มีความสนใจในการรับสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเท่าที่ควรเนื่องจากมีระเบียบที่ซับซ้อน ระยะเวลาชำระหนี้สั้น และเงินที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอกับการประกอบอาชีพ
2. คณะกรรมการขาดความรู้ ประสบการณ์ และแรงจูงใจในการดำเนินงาน
3. การจัดประชาคมไม่มีระเบียบ วาระที่แน่นอน ทำให้สมาชิกเกิดความเบื่อหน่ายที่จะเข้าร่วมประชุม
4. องค์กรของรัฐบาลที่ทำหน้าที่ดูแล กองทุนควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการเตรียมความพร้อม เพื่อคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา เสนอแนะเป็นพี่เลี้ยง ช่วยเหลืออย่างเป็นระบบไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน
5. การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ยังไม่มีแบบแผนที่แน่นอน
6. องค์กรของรัฐ ยังไม่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมทักษะในการผลิตสินค้าอันจะเป็นการพัฒนาโอกาสในการสร้างรายได้
7. มีพรรคการเมืองท้องถิ่นเข้ามาแทรกแซง การบริหารจัดการกองทุน ทำให้เกิดความไม่เชื่อในการบริหารกองทุน

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการเกิดขึ้นของกองทุนเงินล้าน ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้ออกระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดให้มีการ แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ และคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอ ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์เตรียมประชาชนและชุมชนเมืองให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบายหลัก การสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนและหมู่บ้าน
2. ประชาสัมพันธ์ เพื่อกระบวนกรเรียนรู้ในช่วงที่มีการเตรียมความพร้อมและดำเนินงานบริหารกองทุน

3. ประชุมชี้แจง ผู้นำหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและบริหารกองทุน ตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด

4. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุน ประเมินความพร้อมของกองทุนสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พร้อมทั้งรายงานผลการประเมินความพร้อมของกองทุนให้จังหวัดทราบ

5. สนับสนุน ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงาน ของกองทุนในตำบลให้จังหวัดทราบตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

6. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

การเกิดองค์กรข้างต้นขึ้นได้ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า

1. ประชาชนมีอยู่มีกินอย่างพอเพียง สามารถเลี้ยงครอบครัวได้
2. ราษฎรในชุมชนต้องมีความสามัคคีกัน ไม่มีความขัดแย้ง อิจฉาริษยากัน
3. ต้องมีการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นองค์กรของประชาชนเช่น รวมกลุ่มออมทรัพย์
4. สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการพูดคุยและประชุมร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของกองทุน

1. ระเบียบข้อบังคับของกองทุนที่จัดทำโดยสำนักนายกรัฐมนตรี ไม่ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบ่อยครั้งเกินไป อันจะเกิดการสับสนแก่คณะกรรมการกองทุนได้
2. ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านฝ่ายหลวง ไม่ควรจะมีระเบียบที่ซับซ้อนเกินไป เช่น ระเบียบการส่งคืนเงินกู้
3. องค์กรของรัฐควรจะให้อิสระกับชุมชนในการแก้ไขกฎระเบียบกองทุนเพื่อความเหมาะสมกับแต่ละชุมชน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

1. ควรมีการจัดอบรมทำความเข้าใจกับคนในชุมชนเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการกู้ยืมและการชำระหนี้คืน
2. การสร้างจิตสำนึก และแรงจูงใจเพื่อส่วนรวมโดยการนำสถาบันศาสนามาช่วยสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชน
3. องค์กรของรัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุน โดยการให้ผลรางวัล การประกาศเกียรติคุณ ประกาศชื่อเสียงถึงผลสำเร็จของชุมชนเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ ความภูมิใจ อันจะทำให้เกิดกำลังใจในการบริหารจัดการกองทุน
4. ควรจัดให้มีการจัดเวทีประชาคมอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันโดยส่งเสริมทั้งระดับชุมชน ระดับอำเภอ จังหวัด และระดับชาติ
5. องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ดูแล กองทุน ควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการเตรียมความพร้อมที่จะคอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาเสนอแนะเป็นที่เล็ง ช่วยเหลืออย่างเป็นระบบไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน
6. การส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นให้ประชาชน ออกความคิดเห็นเพื่อให้เกิดประชาธิปไตย พื้นฐาน โดยไม่มีพรรคการเมืองเข้ามาแทรกแซง การบริหารจัดการกองทุน
7. ควรมีการอบรมด้านการบริหารดำเนินการกองทุน และการจัดทำบัญชีที่มีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนชุมชน

1. ควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยส่งเสริม และสนับสนุนเพื่อให้เกิดทักษะในการผลิต การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม อันจะเป็นการพัฒนาโอกาสในการสร้างรายได้
2. ควรมีการสนับสนุนให้ผู้กู้ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อเป็นการลดรายจ่ายในการดำเนินการกิจกรรมอาชีพ
3. ควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งเสริมการตลาดให้กับผู้ประกอบการอาชีพค้าขายและบริการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีบันทึกของกองทุนที่ปฏิบัติงานในกองทุนชุมชน

1. หน่วยงานของรัฐควรมีการสร้าง ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของบันทึกกองทุนกับคณะกรรมการกองทุนก่อนที่บันทึกกองทุนจะเข้าไปรับหน้าที่
2. ควรออกแบบประเมินผลงานของบันทึกให้กับชาวบ้านว่าบันทึกกองทุนหมู่บ้านปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางที่จะนำมาค้นคว้าวิจัย

1. ควรมีการศึกษาถึงการเกิดขึ้นของกองทุนหมู่บ้าน เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนหรือเป็นการสร้างภาวะให้เกิดการแตกแยกให้กับชุมชน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ :
- คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สหพัฒนการพิมพ์.
- คณะกรรมการกองทุนชุมชนคุรุสามัคคี, 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง คุรุสามัคคี. นครราชสีมา : บ้านเลขานุการกรรมการกองทุนชุมชนเมืองคุรุสามัคคี.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2544). ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (online) ได้จาก : www.ku.go.th
- ธนาคารแห่งประเทศไทย (2545). ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน (online) ได้จาก : www.bot.or.th
- สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2545). สภาพแวดล้อมของประเทศไทย (online) ได้จาก : www.oepp.go.th
- ประยูตร์ ปยุตโต (2530). หนังสือมองอเมริกามาแก้ปัญหาไทย. กรุงเทพฯ : ไทยเทิดธรรม